

Judaismus

Nejstarší monoteismus

Judaismus - definice

Judaismus, nebo jinak židovství, je nejstarší ze tří známých světových monoteistických náboženství. Židovský El, islámský Alláh a křesťanský Bůh jsou totožnou entitou.

Judaismus je založený na vztahu Boha s člověkem, říká se mu náboženství zjevení. Bůh se zjevil a uzavřel se svým lidem smlouvu založenou na vzájemné lásce. Vztah Bůh – člověk je samozřejmě hierarchický. Bůh dává příkazy a vede člověka. Člověk má důvěru v Boha, dodržuje jeho přikázání.

Desatero je shrnutím Božích přikázání pro člověka. Některé Boží příkazy se jeví z pohledu člověka jako nespravedlivé a nerealistické. Člověk je přesto přijímá, protože věří, že Bůh je spravedlivý a představuje nejvyšší pravdu.

Kánon judaismu

Posvátný spis judaismu je Tanach (תנ"ך), spis, který je totožný s první částí křesťanské Bible, tedy se Starým zákonem.

Tanach je zkratka z počátečních písmen tří hlavních částí židovského kánonu: Tóra (zákon), Nebiim (proroci) a Chetubim (spisy).

Tóra je soubor prvních knih Mojžíšových. Je jich pět, proto se jim říká také Pentateuch (pětice).

Tanach je napsán v hebrejštině, ale některé jeho části (Daniel, Ezdráš, část knihy Genesis a nepatrná část v knize Jeremjáš) jsou napsány aramejsky s použitím hebrejských písmen.

Židovský kánon byl uzavřen na konci prvního století po Kr., ale samotné knihy jsou starého data. V době Ježíše se knihy Tenachu používaly běžně při bohoslužbě v synagogách.

Základy judaismu

Judaismus věří, že svět a celý kosmos jsou Božím dílem. Stvořil ho jediný Bůh.

Gen 1:

Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi...

Učinil klenbu a oddělil vody pod klenbou od vod nad klenbou. A stalo se tak.

Klenbu nazval Bůh nebem. Byl večer a bylo jitro, den druhý.

Nebe je, v tomto svědectví o stvoření, veškerý nekonečný prostor, který je vertikálně nad námi nebo kolem nás.

Země je středem vesmíru jen v tom smyslu, že je výchozím bodem pro vnímání nekonečného prostoru nad námi.

Bůh je původcem všeho, co jest. Judaismus charakterizuje Boha antropomorfními pojmy: Pán, Král, Otec. Ale má i jedinečné rysy přesahující vše lidské: věčný, stvořitel (vytvoření z ničeho, pouhým slovem), bezejmenný.

Základy judaismu

Existuje jenom jeden Bůh, jediný stvořitel, který nade vším panuje. Dobro a zlo nevedou vyrovnaný boj, protože dobro, jehož hlavním původcem je Bůh, vítězí.

Slyš, Izraeli, Hospodin je náš Bůh, Hospodin jediný. (Dt 6, 4)

Bůh stvořil člověka k obrazu svému. Ovšem člověk se provinil vůči Bohu neposlušností, když jedl plod ze zakázaného stromu. Byl vyhozen z ráje. Bůh ale nenechal člověka svému osudu, slíbil mu záchranu a spásu. K naplnění tohoto záměru, Bůh slibuje člověku pomoc a vyžaduje poslušnost a věrnost.

Boží sliby a jednání se ztělesňují v příbězích konkrétních lidí. Noe, Abraham, Jákob, Mojžíš, Josue, Ester, David, Šalomoun...

Kdo jsou stoupenci judaismu?

Na tuto otázku nám odpověděla předchozí citát z Bible:

Slyš, Izraeli, Hospodin je náš Bůh, Hospodin jediný. (Dt 6, 4)

Judaismus je náboženství židovského národa, tedy Izraele. Pojem Izrael je souhrnný název potomků praotce Jakoba, kterého Bůh přejmenoval na Izraele. Což znamená „zápasí Bůh“. Za prvního stoupence judaismu můžeme považovat Jakobova dědu, Abrahama. Ten se stal praotcem víry všech monoteistických náboženství. Abraham uslyšel Boží hlas, který mu nařídil, aby vyšel z domu svých otců do země, kterou mu Bůh ukáže. Opustil oblast Mezopotámie, odešel do oblasti Palestiny. Přes svého vnuka Jákoba (Izraele) se stál praotcem celého židovského národa čítajícího 12 kmenů podle 12 Jákobových synů...

Univerzální Bůh, nebo Bůh vyvolených

Židé se považují za Bohem vyvolený národ. Ovšem v příbězích jejich vyvolenosti najdeme zmínky, ukazující, že židovský Bůh je univerzální.

I řekl Hospodin Bůh: „Teď je člověk jako jeden z nás, zná dobré i zlé. Nepřipustím, aby vztáhl ruku po stromu života, jedl a byl živ navěky.“

Proto jej Hospodin Bůh vyhnal ze zahrady v Edenu, aby obdělával zemi, z níž byl vzat. (Gn 3, 22 – 23)

Bůh se v citovaném textu nevymezuje vůči jednomu národu, ale vůči lidskému rodu obecně. Trest vyhnání z ráje se týká celého lidstva. Stejně tak prvotní hřích Adama a Evy vrhá stín hříchu a jeho důsledků na celé lidstvo. Sliby pomoci a záchrany se týkají také lidstva. Můžeme tedy říct, že se Bůh zjevuje celému lidstvu skrze jeden vyvolený národ.

Univerzálnost židovského Boha

I viděl Hospodin, jak se na zemi rozmnožila zlovůle člověka a že každý výtvar jeho mysli i srdce je v každé chvíli jen zlý.

Litoval, že na zemi učinil člověka, a trápil se ve svém srdci.

Řekl: „Člověka, kterého jsem stvořil, smetu z povrchu země, člověka i zvířata, plazy i nebeské ptactvo, neboť lituji, že jsem je učinil.“ (Gn 6, 5 – 7)

Tyto úvahy jsou vlastně vysvětlením známe biblické potopy, při které se zachránil Noe, jeho blízcí a páry zvířat. Bůh po potopě uzavřel s Noem smlouvy. Noe v této smlouvě nezastupuje vyvolený národ, ale zas celé lidstvo:

Bůh řekl Noemu a jeho synům: „Hle, já ustavuji svou smlouvu s vámi a s vaším potomstvem i s každým živým tvorem, který je s vámi, s ptactvem, s dobytkem i s veškerou zemskou zvěří, která je s vámi, se všemi, kdo vyšli z archy, včetně zemské zvěře. Ustavuji s vámi svou smlouvu. Už nebude vyhlazeno všechno tvorstvo vodami potopy a nedojde již k potopě, která by zahladila zemi.“ (Gn 9, 8 – 11)

Znáte přírodní jev, který je podle židovského kánonu znamením této smlouvy?

Znamení smlouvy s Bohem

„...Ukáže-li se na oblaku duha, pohlédnu na ni a rozpomenu se na věčnou smlouvu mezi Bohem a veškerým živým tvorstvem, které je na zemi.“

Řekl pak Bůh Noemu: „Toto je znamení smlouvy, kterou jsem ustavil mezi sebou a veškerým tvorstvem, které je na zemi.“

Židovský Bůh je tedy z pohledu Tanacha (zejména Tóry) je Bohem všech lidí. Jeho trest a milosrdenství platí pro každého člověka.

Boží vyvolený lid

Příběh vyvolenosti izraelského národa, jako národa lidu Božího začíná povoláním Abrahama.

I řekl Hospodin Abramovi: „Odejdi ze své země, ze svého rodiště a z domu svého otce do země, kterou ti ukážu.

Učiním tě velkým národem, požehnám tě, velké učiním tvé jméno. Staň se požehnáním!

Požehnám těm, kdo žehnají tobě, prokleji ty, kdo ti zlořečí. V tobě dojdou požehnání veškeré čeledi země.“ (Gn 12, 1 – 3)

Abraham (v citovaném textu jenom Abram) se stane praotcem velkého národa (toho vyvoleného). Ale Bůh ve svém slibu nezapře svoji univerzálnost: **“V tobě dojdou požehnání veškeré čeledi země.”**

Od Abrahama můžeme sledovat zajímavé příběhy skoro souvislých dějin vzniku, vývoje a ustavení židovského národa. Jeho hlavními a zajímavými biblickými osobnostmi jsou Abraham, Jákob, Josef, Benjamin, Mojžíš, Josue, Saul, David a Šalomoun.

Osobnosti vyvoleného lidu

Jákob byl vnukem Abrahama. Měl 12 synů. Z nich je 12 izraelských kmenů. Bůh se zjevil Jákobovi a dal mu jméno Izrael.

Josef, jeden ze 12 Jákobových synů, byl prodán svými bratry do Egypta. Později se Jákob znovu setkal se svým prodaným synem a stěhoval se za ním do Egypta s celým svým rodem. Po několika generacích začali být zotročeni faraonem.

Mojžíš přijal úkol, aby vysvobodil z Egypta vyvolený lid. Bůh se Mojžíšovi představil slovy: „**Já jsem Bůh tvého otce, Bůh Abrahamův, Bůh Izákův a Bůh Jákobův.**“ (Ex 3, 6). Mojžíš se ujal role vysvoboditele a stal se prvním politickým vůdcem Izraele. Vyvedl vyvolený lid z Egypta a putovali přes poušť 40 let z Egypta do zaslíbené země. Po smrti Mojžíše nastoupil Josue a dovedl lid do zaslíbené země.

Osobnosti vyvoleného lidu

Saul se stal prvním izraelským králem. Pro jeho neposlušnost byl sesazen a nahrazen velkým Králem Davidem. Ten se stal neslavnějším izraelským králem. Jeho trůn a slávu obnoví až Mesiáš. David a Goliáš je známý pojem nerovného boje bezmocného proti silnému soupeři. David zápasil s Goliášem a zvítězil.

Po Davidovi nastoupil moudrý Šalomoun. Také známý pojem.

Znáte příběh, který proslavil Šalomouna a udělal z něho moudrého?

Z vyjmenovaných osobností jsme vynechali Benjamína. Ten nemá žádný mimořádný příběh, ale je známý spíš jako nejmladších z Jákobových synů. A Benjamín je dodnes pojem pro nejmladší z dětí v rodu nebo ve skupině lidí. Židovských osobností v Bibli je mnohem více, než jsem vyjmenoval.

“Vliv židovství a židovského myšlení je velký. Setkáváme se s ním často.

Židovská vyvolenost dráždí mnoho lidí, a má tragický dopad na samotné Židy, viz pronásledování ve světě a holokaust.

Epochy židovství a židovského národa

Doba soudců (1200 – 1000 př. Kr.) Je to období po putování z Egypta do vzniku království.

Doba královská (1000 – 920 př. Kr.) Konec kočovného způsobu života. Izraelci se začali žít zemědělstvím.

Doba dvou hlavních království (920 – 589 př. Kr.) Na severu Izrael a na jihu Judsko

Perské období (586 – 332 Př. Kr.)

Helenistické období (332 – 37 př. Kr) Alexandr Makedonský

Římská nadvláda (37 př Kr.- 324 po Kr.)

Přednášky

kladno.evangnet.cz

e-kostel.cz